

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Julkisen hallinnon ICT-toiminto

PERA-määrittely

VM125:06/2007

Liite 6

versio 1.0

8.12.2011

Julkishallinnon perustietovarantojen rajapinnat (PERA) -työryhmä

Tietovarantojen yhteinen rajapintaratkaisu

Toimeenpanosuunnitelma

Versio 1.0

Päiväys 8.12.2011

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO	3
2 KÄYTTÖÖNOTTO	4
2.1 PERA-määrittelyn huomioiminen kehityssuunnitelmissa	4
2.2 Arviointi PERA-linjausten vaikutuksista julkisen hallinnon kehittämishankkeisiin	5
2.3 PERA-määrittelyn soveltamiskohteiden priorisointi	6
2.4 PERA-määrittelyn huomiointi perustietovarantojen viitearkkitehtuurissa	7
2.5 PERAn vaatimukset VIA-palvelun kehittämiseksi	7
2.6 Palvelurekisterin perustaminen	8
3 HALLINNOINTI, YLLÄPITO JA VALVONTA	9
3.1 Vastuutahojen määrittely	9
3.2 PERA-määrittelyn hallinnointi	9
3.3 PERA-määrittelystä JHS-suositus tai -standardi (arviointi)	10
3.4 Toimenpiteiden valvonta	10

1 Johdanto

Julkishallinnon perustietovarantojen rajapinnat (PERA) -työryhmän työn tavoitteena on ollut luoda ratkaisu, jolla eri perustietovarannot saadaan yhtenevällä tavalla tarjolle tietoja tarvitseville tietojärjestelmille.

Tietovarantojen rajapintojen kehittäminen yhtenäisesti on osa julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuurin kehittämistä. Eduskunnan hyväksymä laki julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta velvoittaa julkisen hallinnon organisaatioita kehittämään tietojärjestelmien yhteentoimivuutta julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuurin linjausten mukaisesti.

Työryhmän tehtävänä on ollut määritellä arkkitehtuuriratkaisu perustietovarantojen rajapintapalveluiden toteuttamiselle sekä määritellä perustietovarantojen sovellus-sovellus -käytön rajapintoja esimerkeiksi määrittelyn soveltamisesta käytännössä.

Tässä dokumentissa kuvataan työryhmän lopputuloksen karkea toimeenpanosuunnitelma ja toimeenpanoon liittyviä riskejä. Kunkin toimenpiteen perään on kirjattu riskit, jotka saattavat uhata toimenpiteen toteutumista. Riskeihin varautuminen suunnitellaan kunkin toimenpiteen tarkemman suunnittelun yhteydessä.

PERA-määrittelyllä ja sitä tukevilla toimenpiteillä tavoitellaan entistä parempaa yhteentoimivuutta tietojärjestelmien välillä. Toimenpiteet tähtäävät siihen, että integraatio- ja rajapintaratkaisut ohjautuvat yhtenäiseen suuntaan. Näin pyritään välttämään sitä riskiä, että kehittäminen hajautuisi ja johtaisi useisiin erilaisiin keskenään yhteentoimimattomiin ratkaisuihin.

Määrittelyllä tavoitellaan myös taloudellisia hyötyjä mm. organisaatioiden välisten integraatioiden kustannusten vähenemisen, integraatioissa tarvittavan osaamistarpeen vähenemisen ja integraatoratkaisujen toteuttamisen ja käyttöönottamisen nopeuttamisen kautta.

Toimenpiteet ja niiden karkea aikataulusuunnitelma on esitetty kuvassa 1.

Tehtävän nimi		2011 (syksy)	2012				2013
Käyttöönotto							
2.1	PERA-määrittelyjen huomioiminen kehityssuunnitelmissa						
2.2	Arviointi PERA-linjausten vaikutuksista julkisen hallinnon kehittämishankkeisiin						
2.3	PERAn soveltamiskohteiden priorisointi						
2.4	PERA-linjausten huomioiminen perustietovarantojen viitearkkitehtuurissa						
2.5	PERAn vaatimukset VIA-palvelun kehittämiselle						
2.6	Palvelurekisterin perustaminen						
Hallinnointi, ylläpito ja valvonta							
3.1	Vastuutahojen määrittely						
3.2	PERA-määrittelyn hallinnointi						
3.3	PERA-määrittelystä JHS-suositus tai -standardi (arviointi)						
3.4	Toimenpiteiden valvonta						

Kuva 1. PERAn toimeenpanon toimenpiteet ja karkea aikataulu

2 Käyttöönotto

2.1 PERA-määrittelyjen huomioiminen kehityssuunnitelmissa

Toimenpide:

PERA-määrittelyn mukaiset linjaukset tulee jalkauttaa kehitystyöhön ja ne on kirjattava julkisen hallinnon organisaatioiden kehityssuunnitelmiin. Organisaatioiden tulee kiinnittää PERA-määrittelyn aiheuttamat toimenpiteet osaksi organisaationsa muuta kehitystyötä. Organisaatioiden tulee liittää PERA-määrittelyn ratkaisumallit osaksi arkkitehtuurilinjauksiaan ja -periaatteitaan. PERA-linjausten jalkauttamisessa on noudatettava periaatetta, jonka mukaan organisaatioiden vastuulla on huolehtia, että niiden arkkitehtuurit ja ratkaisut huomioivat julkisen hallinnon yleiset linjaukset ja palvelut.

Organisaatiokohtaisen kehityssuunnitelman laadinnassa on huomioitava keskeiset sidosryhmät ja yhteistyötahot. Tarvittaessa on tehtävä sidosryhmien kanssa yhteinen integraatioiden kehittämissuunnitelma, joka huomioi PERA-määrittelyt. Yhteistä määrittelyä on käytettävä uusissa palveluissa. Mikäli organisaatioiden toimintaa ja kehittämistä ohjaa kansainvälinen tai EU-tasoinen standardi tai käytäntö, joiden käyttö on ko. organisaatioita velvoittavaa, niitä käytetään ja ne menevät siis PERA-määrittelyn edelle. Konsortiohankkeissa tällaisessa tilanteessa käytetään vetovastuussa olevan viraston standardeja, jos ei ole käytössä yhteisiä standardeja.

Uudet järjestelmät tulee toteuttaa määrityksen mukaisesti. Järjestelmien muutos- ja uudistuskohteissa PERA-määrittelyt tulee huomioida. Olemassa olevia arkkitehtuureja ja ratkaisuja ei tarvitse lähteä muuttamaan, vaan siirtyminen tavoitetilään tapahtuu vaiheittain. PERAn mukainen yhteinen ratkaisu otetaan käyttöön järjestelmien luonnollisen uudistamisrytmin mukaisesti järjestelmien elinkaaren sopivassa vaiheessa.

Julkisen hallinnon organisaatioissa nimetty vastuutaho huolehtii PERA-määrittelyn organisaatiokohtaisesta jalkauttamisesta sekä yhteistyöstä sidosryhmien kanssa.

Riskit:

Organisaatioissa ei ole nimettyä tahoa ottamassa jalkautusvaatimusta vastaan (joko arkkitehtuurityö ei kata koko virastoa tai arkkitehtuurityö on sisältä päin lähtevää).

Järjestelmien toteutusteknologiat voivat olla sellaisia, että PERA-määrittelyn mukaisen rajapintarakenteen tekeminen edellyttää muutoksia integraatioarkkitehtuuriin, mikä on isompi muutos kuin pelkän rajapintapalvelun muuttaminen.

Jos isot kehittämishankkeet eivät ota PERA-linjauksia käyttöön, sillä on laajasti vaikutusta ko. hankkeisiin sidoksissa oleviin organisaatioihin, mikä voi hidastaa PERA-määrittelyn käyttöönottoa.

Keskeiset toimijat eivät sitoudu integraatioiden kehittämissuunnitelmaan, mikä vaikuttaa rajapintaratkaisujen soveltamiseen laajasti.

Vastuu:

Yksittäiset organisaatiot

Aikataulu:

Alkaa 2012 alusta

2.2 Arviointi PERA-linjausten vaikutuksista julkisen hallinnon kehittämishankkeisiin**Toimenpide:**

PERA-linjausten vaikutukset muihin julkisen hallinnon yhteisiin kehittämishankkeisiin tulee arvioida ja sopeuttaa hankkeiden suunnitelmat PERA-linjauksiin. Pääsääntöisesti kaikessa integroinnissa ja kommunikoinnissa tulee nojautua PERA-määrittelyyn.

Riskit:

Mikäli PERA-määrittelyn vaikutuksia ei huomioida rinnakkaisissa hankkeissa ja rajapintaratkaisut kuvataan hanke- ja tapauskohtaisesti, yhteisen määrittelyn hyöty jää vähäiseksi.

Vastuu:

Yksittäiset yhteiset hankkeet ja VM

Aikataulu:

Alkaa 2012 alusta

2.3 PERA-määrittelyn soveltamiskohteiden priorisointi

Toimenpide:

Kehittämistehtävien keskeiseksi priorisoinnin lähtökohdaksi tulee ottaa toiminnan tarpeista lähtevä tiedon liikkuvuuden varmistaminen. Korkeimmalle tulee priorisoida kohteet, joissa tiedon liikkuvuus on ensisijaisesti syytä hoitaa yhdenmukaisella tavalla ja joista saadaan suurin hyöty toiminnan näkökulmasta. PERA-määrittelyn käyttöä tulee edellyttää ensisijaisesti näissä kohteissa. Priorisointi tulee tehdä sekä valtiokonsernitasolla, kohdealueittain että organisaatiotasolla.

Riskit:

Priorisoimaton kehittäminen voi hankaloittaa kustannusten hallintaa siirtymävaiheessa.

Valtiokonsernitason ohjaus kehittämistehtävissä ei ole riittävän voimakasta, jolloin kehittämispäätökset tehdään organisaatiokohtaisesti. Tämä saattaa vähentää kehittämisestä saatavaa kokonaishyötyä.

Kehittämistehtävien priorisointi ei perustu kokonaisarkkitehtuurin linjauksiin ja niihin perustuviin arkkitehtuurimallinnuksesta saataviin hyötyihin. Syynä tähän voi olla se, että arkkitehtuurimallinnuksen hyötyjen mittaamiseen ei ole olemassa selkeitä mittareita, joita voitaisiin käyttää priorisoinnissa. Tämän seurauksena PERA-määrittelyn soveltaminen voi epäonnistua, koska kehittämistä ohjaavat muut kuin arkkitehtuuriin pohjautuvat prioriteetit, esim. aikataulu tai resurssit.

Vastuu:

VM, yksittäiset organisaatiot

Aikataulu:

Alkaa 2012 alusta

2.4 PERA-määrittelyn huomiointi perustietovarantojen viitearkkitehtuurissa

Toimenpide:

Julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuurin kehittämispolulle on suunniteltu perustietovarantojen viitearkkitehtuurin laatiminen. PERAn tulokset tulee huomioida tuossa viitearkkitehtuurissa.

Viitearkkitehtuurilla tarkoitetaan rajatulle arkkitehtuurikokonaisuudelle määriteltyä malliarkkitehtuuria, joka on abstrakti, toimittajaneutraali ja yleinen esitys arkkitehtuurikokonaisuuden loogisista osista ja niiden välisistä suhteista. Viitearkkitehtuurilla ohjataan arkkitehtuurisuunnittelua halutunlaiseen toteutusrakenteeseen.

PERAn tekniset määrittelyt sisältyvät perustietovarantojen viitearkkitehtuuriin ja ohjaavat palvelujen rajapintojen määrittelyssä ja suunnittelussa.

Riskit:

Abstraktimman tason viitearkkitehtuuri ja PERA-määrittelyn tekniset linjaukset eivät tue toisiaan.

Vastuu:

VM

Aikataulu:

Kevät 2012 – syksy 2012

2.5 PERAn vaatimukset VIA-palvelun kehittämiseksi

Toimenpide:

Työryhmässä edustettuna olevien organisaatioiden vaatimuksia VIA-palvelun kehittämiseksi on koottu ja kirjattu teknisen määrittelyn liitteeseen. VIA-palvelua tulee kehittää siten, että se toteuttaa asiakasorganisaatioiden keskeiset vaatimukset ja PERA-määrittelyn linjaukset.

VIP:n tulee kehittää VIA-palvelua siten, että se voi toimia PERA-määrittelyn mukaisena integraatiopalveluna tuottavana kokonaisuutena. VIAN tulee korvata tai täydentää organisaatiokohtaisten integraatioratkaisujen puutteita.

Riskit:

Haasteet VIAN käyttöönotossa ja organisaatioille korkeat kustannukset voivat hidastaa yhdenmukaisten integraatioratkaisujen kehittämistä.

VIP ei ehdi kehittämään VIA-palvelua ajallisesti siten, että palvelu tukee virastokohtaisia käyttöönottosuunnitelmia. Tällöin tarvittavat integraatiopalvelut joudutaan toteuttamaan organisaatiokohtaisesti.

Vastuu:

VIP

Aikataulu:

Alkaa 2012 keväällä

2.6 Palvelurekisterin perustaminen

Toimenpide:

Perustetaan julkisen hallinnon keskitetty palvelurekisteri. Palvelurekisterin tulisi olla yleinen julkisen hallinnon sähköisten palvelujen julkaisutietovaranto. PERA-määrittelyn mukaiset palvelut ja niiden kuvaukset olisivat osa palvelurekisterin sisältöä. Palvelurekisteri voisi sisältää myös muita kuin PERA-määrittelyn mukaisia palvelujen kuvauksia. Palvelurekisteriin tulisi toteuttaa julkinen ja julkisen hallinnon sisäinen osio erikseen.

Julkisen hallinnon organisaatioiden tulisi liittää sidosryhmilleen tarjoamiensa palveluiden kuvaukset palvelurekisteriin. Rekisteriin tulisi voida viedä rajapintakuvauksia myös sellaisista palveluista, joiden toteutus on kesken, mutta joiden rajapinnat on jo määritelty. Tällaiset palvelut tulee selkeästi erottaa rekisterissä valmiista palveluista.

Palvelurekisterin tarkempi toiminnallisuus ja toteutusaikataulu tulee määritellä erillisessä hankkeessa. PERA-määrittelyn vaatimukset tulee ottaa huomioon rekisterin kehittämisessä.

Riskit:

Palveluita potentiaalisesti hyödyntävät tahot eivät tiedä palveluista, jos niitä ei julkaista keskitettyyn paikkaan eikä rekisterissä olevista palveluista viestitä tehokkaasti.

Palvelurekisterin kehittäminen voi hidastua, jos sille ei löydetä vastuutahoa ja riittävää resursointia.

Siirtymäaikana keskitetyn palvelurekisterin käyttöön palvelurekistereitä kehitetään virastokohtaisesti tai kohdealueille. Palveluiden saavutettavuuteen liittyvät mallit voivat olla erilaisia, joten siirtyminen yleisempään malliin myöhemmin voi olla työlästä. Palvelujen julkaisemisen yhtenäistäminen on iso haaste.

Palvelurekisterin ylläpidon haasteet ovat kovat, ylläpito voi rappeutua ja sisältö vanhentua.

Rekisterin tekninen keskittäminen on vanhanaikaista ja muut ratkaisut voivat ajaa sen ohi.

Vastuu:

VM ,VIP, yksittäiset organisaatiot (sisältö)

Aikataulu:

Alkaa 2011 syksyllä (selvittely arkkitehtuuri- ja toteutusratkaisusta, minne tehdään)

3 Hallinnointi, ylläpito ja valvonta

3.1 Vastuutahojen määrittely

Toimenpide:

Vastuutahojen määrittely on kytkettävä osaksi julkisen hallinnon kokonais-arkkitehtuurin hallintamallia. PERA-määrittely on osa yhteistä arkkitehtuuria, joten määrittelyä varten ei tarvitse kuvata erillistä hallintamallia.

Riskit:

Ilman selkeästi määriteltyjä vastuutahoja PERA-määrittelyn jalkauttaminen hidastuu tai pysähtyy.

Vastuu:

VM (yhteisen arkkitehtuurin hallinta)

Aikataulu:

Alkaa 2012 alussa

3.2 PERA-määrittelyn hallinnointi

Toimenpide:

PERA-määrittelyn hallinnointi, versionhallinta ja ylläpito tulee järjestää.

Teknisen määrittelyn linjaukset vaativat aktiivista päivittämistä, minkä vuoksi on tärkeää, että ylläpitovastuu on selkeästi määritelty. Tarvittaessa vastaava määrittelytyö pitää tehdä uudestaan määrätyn ajan kuluttua.

Riskit:

Määrittely vanhenee ja sen arvo ja luotettavuus vähenevät ilman säännöllistä päivittämistä.

Ylläpitämätön määrittely synnyttää epävirallisia korjauksia ja versioita.

Vastuu:

VM

Aikataulu:

Alkaa 2012 alussa

3.3 PERA-määrittelystä JHS-suositus tai -standardi (arviointi)

Toimenpide:

VM arvioi, olisiko PERA-määrittelyn linjauksista tarvetta laatia JHS-suositus tai jopa julkisen hallinnon standardi. JHS-suosituksen laadinta aloitetaan mahdollisen myönteisen päätöksen jälkeen.

Riskit:

Ilman JHS-statusta PERA-määrittelyn painoarvo saattaa jäädä pienemmäksi.

JHS-suosituksen laatiminen lisää määrittelyn ja sen ylläpidon työmäärää

Vastuu:

VM

Aikataulu:

Alkaa 2012 keväällä

3.4 Toimenpiteiden valvonta

Toimenpide:

VM valvoo tämän toimeenpanosuunnitelman toteuttamista sekä toimenpiteiden jalkauttamista organisaatioissa osana julkisen hallinnon yhteisen kokonaisarkkitehtuurin hallintaa ja noudattamisen seurantaa.

Riskit:

Ilman valvontaa ja määräaikoja toimenpiteiden toteutuminen on epävarmaa.

Vastuu:

VM

Aikataulu:

Alkaa 2012 alussa

Muutoshistoria

Versio	Päiväys	Tekijä	Tarkastaja	Hyväksyjä	Muutoshistoria
v 1.0	8.12.2011	Lasse Akselin	Jukka Uusitalo		Viimeistely versio
v 0.95	1.11.2011	Lasse Akselin	Jukka Uusitalo		Lausuntokierroksen pohjalta muokattu versio
v 0.9	31.5.2011	Lasse Akselin	Jukka Uusitalo		Luonnosversio lausuntokierrosta varten